

"OILA VA GENDER" ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI

MARKAZIY OSIYODA JAMIYAT, GENDER VA OILA

xalqaro ilmiy jurnali

*Society, Gender and Family in
Central Asia*
international academic peer reviewed journal

*Общество, гендер и семья в
Центральной Азии*
международный научный рецензируемый журнал

2024/3 (12)

Jurnalga Toshkent shahar Matbuot va axborot boshqarmasining
2021-yil 18-iyundagi 0996-sonli "Ommaviy axborot vositasi davlat ro'yxatidan
o'tkazilganligi to'g'risida guvohnoma"si olingan.

*Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya
komissiyasining dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy
nashrlar RO'YXATI (2019)ga pedagogika, psixologiya, tarix va falsafa fanlari bo'yicha
doktorlik dissertatsiyalari himoyasi uchun ilmiy maqolalar e'lon qilinishi mumkin
bo'lgan jurnal sifatida ro'yxatga olingan.*

DOI: 26739/2118-9998

ISSN 2049-3630

TOSHKENT

TAHRIR HAY'ATI RAISI:

EGAMBERDIYEVA Nodira Melibayevna (*Bosh muharrir*) – *pedagogika fanlari doktori, professor.*

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI:

NARBAYEVA Tanzila Kamalovna – *sotsiologiya fanlari doktori, professor.*

SAIDOVA Galina Karimovna – *iqtisodiyot fanlari doktori, professor.*

SHOUMAROV G'ayrat Baxramovich – *psixologiya fanlari doktori, professor.*

ABDURAMANOV Xamid Xudaybergenovich (*Bosh muharrir o'rinbosari*) – *iqtisodiyot fanlari doktori, professor.*

BEKMURADOV Adham Sharipovich – *iqtisodiyot fanlari doktori, professor.*

MA'RUFOVA Gulnora Mahmudovna – *Oliy Majlis Senatining Xotin-qizlar va gender tenglik masalalari qo'mitasi a'zosi, senator.*

MUSURMANOVA Aynisa Musurmanovna – *pedagogika fanlari doktori, professor.*

RAHIMOVA Nigina Xayrullayevna – *iqtisodiyot fanlari doktori, professor.*

SAIDOV Akmal Xolmatovich – *yuridik fanlari doktori, professor.*

YAKUBJANOVA Dilobar Batirovna – *pedagogika fanlari doktori, dotsent.*

TASHMUXAMEDOVA Diloram Gafurjanovna – *tibbiyot fanlari nomzodi.*

ZOXIDOV Azamat Azamjonovich – *iqtisodiyot fanlari doktori, professor.*

ZIYAYEV Azamad Xamidovich – *tarix fanlari doktori, professor.*

ABDUSAMATOV Xasanboy Usmonjon o'g'li – *psixologiya fanlari doktori.*

TO'RAQULOV Ulug'bek Xolbutayevich – *pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Эгамбердиева Нодира Мелибаевна (*Главный редактор*) – *доктор педагогических наук, профессор.*

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Нарбаева Танзила Камаловна – *доктор социологических наук, профессор.*

Сандова Галина Каримовна – *доктор экономических наук, профессор.*

Шоумаров Гайрат Бахрамович – *доктор психологических наук, профессор.*

Абдураманов Хамид Худайbergenovich (*Заместитель главного редактора*) – *доктор экономических наук, профессор.*

Бекмуратов Адхам Шарипович – *доктор экономических наук, профессор.*

Маъруфова Гулнора Махмудовна – *сенатор, член Комитета Сената Олий Мажлиси по вопросам женщин и гендерного равенства.*

Мусурманова Айниса Мусурмановна – *доктор педагогических наук, профессор.*

Рахимова Нигина Хайруллаевна – *доктор экономических наук, профессор.*

Сандов Акмал Холматович – *доктор юридических наук, профессор.*

Якубжанова Дилобар Батировна – *доктор педагогических наук, доцент.*

Ташмухамедова Дилорам Гафуржановна – *кандидат медицинских наук.*

Зохилов Азамат Азамjonovich – *доктор экономических наук, профессор.*

Зияев Азамат Хамидович – *доктор исторических наук, профессор.*

Абдусаматов Хасанбой Усмонjon угли – *доктор психологических наук.*

Туракулов Улугбек Холбутаевич – *доктор философии педагогических наук (PhD)*

THE CHAIRMAN OF THE EDITORIAL BOARD:

Egamberdiyeva Nodira Melibayevna
(*Editor-in-Chief*) – *Doctor of Pedagogical sciences, Professor.*

MEMBERS OF THE EDITING BOARD:

Narbayeva Tanzila Kamalovna – *Doctor of Sociological sciences, Professor.*

Saidova Galina Karimovna – *Doctor of Economic sciences, Professor.*

Shoumarov Ghayrat Bakhramovich – *Doctor of Psychological sciences, Professor.*

Abduramanov Khamid Khudaybergenovich (*Deputy Editor-in-Chief*) – *Doctor of Economic sciences, Professor.*

Bekmuradov Adkham Sharipovich – *Doctor of Economic sciences, Professor.*

Marufova Gulnora Makhmudovna – *Senator, Member of the Senate Committee of the Oliy Majlis on Women and Gender Equality.*

Musurmanova Aynisa Musurmanovna – *Doctor of Pedagogical sciences, Professor.*

Rakhimova Nigina Khayrullayevna – *Doctor of Economic sciences, Professor.*

Saidov Akmal Kholmatovich – *Doctor of Juridical sciences, Professor.*

Yakubjanova Dilobar Batirovna – *Doctor of Pedagogical sciences, Associate Professor.*

Tashmukhammedova Diloram Ghafurjanovna – *Candidate of Medical sciences.*

Zokhidov Azamat Azamjonovich – *Doctor of Economic sciences, Professor.*

Ziyayev Azamad Khamidovich – *Doctor of Historical sciences, Professor.*

Abdusamatov Khasanboy Usmonjon ugli – *Doctor of Psychological Sciences.*

Torakulov Ulugbek Holbutayevich – *Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD)*

XALQARO TAHRIR HAY'ATI:

Doktor Rashmini Koparkar,
Rossiya va Markaziy Osiyoni o'rganish markazi dotsenti
Xalqaro tadqiqotlar maktabi,
Javoharlal Neru universiteti,
Nyu-Dehli, Hindiston

Artamonova Yekaterina Iosifovna,
Chelyabinsk davlat madaniyat instituti,
pedagogika fanlari doktori, professor

Doktor Priti Kesavan,
Texnologiya fakulteti boshlig'i,
London biznes va moliya maktabi,
Singapur

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Доктор Рашмини Копаркар,
Доцент Центра исследований России и Центральной Азии,
Школа международных исследований,
Университет Джавахарлала Неру,
Нью-Дели, Индия

Артамонова Екатерина Иосифовна,
Челябинский государственный институт культуры,
доктор педагогических наук,
профессор

Доктор Прити Кесаван,
Руководитель Технологического факультета
Лондонская школа бизнеса и финансов, Сингапур

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD:

Dr. Rashmini Koparkar
Assistant Professor
Centre for Russian and Central Asian Studies
School of International Studies
Jawaharlal Nehru University
New Delhi, India

Artamonova Yekaterina Iosifovna
Chelyabinsk State Institute of Culture
Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor

Dr. Preethi Kesavan
Head, School of Technology
London School of Business and Finance, Singapore

MENEJMENT

Иноятова С.Р. Сравнительный анализ эффективности тренинговой программы по усовершенствованию профессионально-важных качеств у лидеров молодежи.....	4
--	---

SOTSILOGIYA

Butayeva X.Y. Yetim va ota-ona qaramog'isiz qolgan bolalarni oilaviy bolalar uyi sharoitiga moslashtirishning sotsiologik xususiyatlari	10
Kadirova Z.A., Gaziyeva S.S. Intellektual migratsiyani tadqiq etishning konseptual asoslari	14
Norboyeva S.M. Talabalarda ma'naviy kompetensiyalarni rivojlantirishda gender tenglik va farqlarni hisobga olishning nazariy asoslari.....	21

OILA VA JAMIYAT

Xatamov B.Q. O'smirlar ijtimoiylashuvda virtual olam vositalaridan foydalanishga qaratilgan kompetensiyaviy yondashuv mezonlari	26
Rahimova M. Oilaga kelinning moslashish jarayonini psixologik jihatdan tadqiq etish	32
Sadullayev Sh. Ayollarda oila-ish balansini ko'rsatkichini shakllantirishning metodologik jihatlari	37

PSIXOLOGIYA

Султанова А.А. Стоит ли замалчивать о проблемах суицида в Узбекистане?	44
Ismaylova R. Oilaviy zo'ravonlikdan jabrlangan shaxslar bilan ishlashda kognitiv xulq-atvor terapiyasi texnikalarining imkoniyatlari	51
Sharapova D.B. 'Housewife syndrome' as a psychological problem	57
Axmedova D.O. Migranlarning yangi sharoitlarga ijtimoiy-psixologik moslashuvining nazariy tahlili	68
Nurbayeva X.U. Gender identifikatsiyaning etnomadaniy xususiyatlari	74

ILMIY YANGILIKLAR VA TAHLILLAR

Ochilova B.M. Ta'lim – gender tengligini ta'minlashda kuchli vosita.....	79
Djoldasova S. Ayollarning biznesdagi huquq va imkoniyatlarini kengaytiruvchi biznes modellar.....	88
Komilova X.T. Xotin-qizlarni ilm-fan taraqqiyotidagi faoliyati mazmuni va tahlil.....	96
Suvankulov M. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining ichki ishlar organlari va fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlariga oid normalari tahlili.....	102
Nurdinova Sh. Migratsiyaning feminizatsiyalashuvi va uning iqtisodiy-ijtimoiy ta'siri	108
Nurmatova N.U. Vitagen ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchi qizlarning ijtimoiy faolligini rivojlantirish	115

Sadullayev Shaxrux,
Oila va gender ilmiy-tadqiqot
instituti mustaqil izlanuvchisi

AYOLLARDA OILA-ISH BALANSI KO'RSATKICHINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK JIHATLARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada ayollarda oila-ish balansi ko'rsatkichini shakllantirishning metodologik jihatlari tahlil qilingan. Maqolada segmentatsiya nazariyasi, kompensatsiyalar nazariyasi, integratsiya nazariyasi, ixtiloflar nazariyasi, rollar nazariyasi, qo'shimcha ta'sir nazariyasi kabi omillar tahlil qilingan.

Tayanch so'zlar: oila, ish, mehnat faoliyati, segmentatsiya nazariyasi, kompensatsiyalar nazariyasi, integratsiya nazariyasi, ixtiloflar nazariyasi, rollar nazariyasi, qo'shimcha ta'sir nazariyasi.

Аннотация. В данной статье анализируются методические аспекты формирования показателя баланса семьи и труда у женщин. В статье анализируются такие факторы, как теория сегментации, теория компенсаций, теория интеграции, теория конфликтов, теория ролей и теория дополнительного влияния.

Ключевые слова: семья, работа, трудовая деятельность, теория сегментации, теория компенсации, теория интеграции, теория конфликта, теория ролей, теория дополнительного эффекта.

Annotation. This article analyzes the methodological aspects of forming the family-work balance indicator of women. The article analyzes such factors as the theory of segmentation, the theory of compensations, the theory of integration, the theory of conflicts, the theory of roles, and the theory of additional influence.

Keywords: family, work, labor activity, segmentation theory, compensation theory, integration theory, conflict theory, role theory, additional effect theory.

Kirish. Oila va mehnat faoliyati birikmasi muammoli jihatlarini tadqiq qilish bir nechta ilmiy yo'nalishlar kesishadigan muammolar majmuasini fanlararo o'rganishni nazarda tutadi: iqtisodiyot, sotsiologiya, demografiya, psixologiya, huquq. Ushbu tadqiqotning muammoli jihatlari keng doirasi sotsiologik va iqtisodiy yo'nalishdagi xorijiy va mahalliy ishlarda har tomonlama yoki qisman taqdim etilgan.

Bandlik va oilaviy majburiyatlar o'rtasidagi munosabatlar muammolari ko'plab xorijiy olimlarning ilmiy manfaatlari doirasiga kirgan. Masalan, ayollar bandligining tug'ilish darajasiga ta'siri masalalari bo'yicha nazariy ishlanmalar va

empirik tadqiqotlar Becker G.¹, Mincer J.², Gronau R.³, Killingsworth M.⁴, Doiron D., Kalb G.⁵, Booth

¹ Becker G.A. Theory of Allocation of Time // Economic Journal, 1965. – № 75 (299). pp. 493-517.

² Mincer J. Labor Force Participation of Married Woman: a Study of Labor Supply. In: Lewis H.G. (ed.) // Aspects of Labor Economics. – Princeton: Princeton University Press, 1962. pp. 63-105.

³ Gronau R. Leisure, Home Production, and Work - the Theory of the Allocation of Time Revisited // Journal Political Economy, 1977. – № 85 (6). pp. 1099-1123.

⁴ Killingsworth M.R., Heckman J.J. Female Labor Supply: A Survey. In: Ashenfelter J., Layard P.R.G. (eds.). Handbook of Labor Economics. – Amsterdam: Elsevier Science B.V., 1986. pp. 103-204.

⁵ Doiron D., Kalb G. Demands for Child Care and Household Labor Supply in Australia // The Economic Record, 2005. – № 81 (254). pp. 176-196.

A., Ours J.⁶ va boshqalar asarlarida keltirilgan.

Shaxsiy hayot va ish o'rtasidagi balansni qanday topish mumkinligi haqidagi savol doimo mavjud bo'lib kelgan. Bu muammoga qiziqish 1919-yildayoq, Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT), birinchi navbatda, mehnat bozorida ayollar va erkaklar uchun teng huquq va imkoniyatlar tamoyiliga asoslangan xalqaro mehnat standartlari tizimini ishlab chiqish va rivojlantirish bilan shug'ullana boshlaganida paydo bo'lgan⁷.

Oila va ish funksiyalari o'rtasidagi balansga erishish uchun sharoitlar shakllantirish borasidagi asosiy muammolaridan biri – ushbu balans nimani nazarda tutishi haqida aniq tushunchaning yo'qligida. Shu munosabat bilan konsepsiyaning mohiyatini tadqiq qilish uchun, avvalambor, balansning mohiyatini chuqur anglash va uning ilmiy ta'rifini aniqlashtirish masalaning dolzarbligini aks ettiradi.

Maqsad va uni asoslash. Xorijiy olimlarning ish va oila o'rtasida balansni ta'riflash bo'yicha mavjud qarashlar va yondashuvlarni tizimlashtirish, oila-ish balansining ta'rifini shakllantirishga imkon berdi. Oila-ish balansi deganda minimal rol ziddiyatida va vaqtni muvozanatlashtirib taqsimlash bilan birgalikda olib borish ushbu o'zaro harakatdan-da ijobiy samaraga erishishga yordam beradigan o'zining professional va oilaviy rollarini amalga oshirish jarayonida insonning individual qoniqqanligi darajasining subyektiv baholanishini tushunish kerak. Maqsadga erishish uchun, avvalo, oila-ish balansi ko'rsatkichlarini o'lchash metodologiyasini ishlab chiqish maqsadida oilaviy va mehnat faoliyatining o'zaro bog'liqligini ta'riflovchi nazariyalarni tizimlashtirish kerak.

Ilmiy muammoning tavsifi va yechimi. Ish va oilaviy majburiyatlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik muammolari, shuningdek, ko'plab olimlarining qiziqishlari sohasiga kiradi. Masalan, zamonaviy Rossiyada mehnat bozorida ayollarning xulq-atvori va bola tug'ishi mexanizmlari o'rtasidagi xulq-atvor o'zaro bog'liqligini tadqiq qilish o'rganish O.V.Sinyavskaya, S.V.Zaxarov, M.A.Karseva⁸lar

ishlarida keltirilgan. Individlarning xulq-atvori va mehnat bozoriga chiqishga ularning motivatsiyasi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik T.S.Karabchuk, A.S.Suxova, M.A.Malkova, Ye.V.Kolotova⁹lar tadqiqotlarida tahlil qilingan. Mehnat bozorida individlarning bandligiga tug'ilish darajasining bog'liqligini tadqiq qilishning matematik-statistik usullari metodologiyasi L.I.Rodionova¹⁰ tadqiqotlarida ishlab chiqilgan.

Ish va oila o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tushuntirib beruvchi konkret nazariyalar iqtisodiyot fanida empirik tadqiqotlar asosida yuzaga kelgan, ular orasida eng mashg'urlari quyidagilar:

1. Segmentatsiya nazariyasi. Blood Volf¹¹ tomonidan ilgari surilgan ushbu nazariya asosiga ish va oilaviy majburiyatlarini amalga oshirish bir-biri bilan bog'liq emas, degan fikrga tayanilgan edi. Ishchi mutaxassisliklari vakillari o'rtasida o'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, faoliyat sohasidan qoniqmaganlik oila va ish o'rtasida aniq ajralishni keltirib chiqaradi. Lekin Burke, Greyenglass¹², Voydanoff¹³ kabi olimlarning keyingi asarlari o'rta sinf ishlovchilarini tadqiq qilish asosida o'rganilayotgan toifalar inson hayotining yaqin bog'liq sohalari ekanligi haqidagi gipotezani tasdiqlab bu nazariyani rad etdi.

2. Kompensatsiyalar nazariyasi. Ushbu nazariya asosida ishda muvaffaqiyatli rivojlanishning yo'qligi oilada individning ko'proq realizatsiya qilinishi bilan kompensatsiyalanishi va aksi haqidagi taxmin yotadi¹⁴. Ushbu nazariya tarafdori

сборнике: Малеева Т.М., Синявская О.В. Родители и дети, мужчины и женщины в семье и обществе / Под ред. О.В. Синявской. - Вып. 1. - Москва: НИСП, 2007. - С. 421-476.

⁹ Карабчук Т.С., Малкова М.А., Сухова А.С., Колотова Е.В., Панкратова М.Л., Панкратова В.Л. Женщины на российском рынке труда после рождения ребенка: Исследовательский проект, выполненный в рамках Программы «Научный фонд ГУ ВШЭ» / Под науч. рук. Т.С. Карабчук. // Вестник Российского мониторинга экономического положения и здоровья населения НИУ ВШЭ (RLMS-HSE). Вып. 2 / Отв. ред. П.М. Козырева. - Москва: ГУ ВШЭ, 2012. - 288 с. - С. 66-94.

¹⁰ Родионова Л.А. Статистическое моделирование уровня рождаемости и предложения труда женщин в России по данным региональной статистики / Л.А. Родионова // Вестник Саратовского государственного социальноэкономического университета, 2008. - №4 (23). - С. 132-134.

¹¹ Blood, R., & Wolfe, D. (1960). *Husbands and Wives*. New York: MacMillan.

¹² Burke, R., & Greenglass, E. (1987). *Work and family*. In C.L.Cooper & I.T.Robertson (Eds). New York: Wiley.

¹³ Voydanoff P. (1987) *Work and family life*.newbury park CA: Sage

¹⁴ Lambert, S. (1990). Processes linking work and family. A critical review and research agenda. *Human relations*, Vol. 43. pp. 239-257.

⁶ Booth A.L., Ours J.C., van. Hours of Work and Gender Identity? Does Part Time Work Make the Family Happier? // *Economica*, 2009. - № 76 (301). pp. 215-236.

⁷ Разумова Т.О., Серпухова М.А. Достижение баланса семья-работа в Российской Федерации: теоретические основы и современные тенденции // *Научные труды: Институт народнохозяйственного прогнозирования РАН*. 2019. - С. 401-415 // <https://doi.org/10.29003/m827.sp.ief.ras2019/401-414>

⁸ Синявская О.В., Захаров С.В., Карцева М.А. Поведение женщин на рынке труда и деторождение в современной России. В

Piotrkowski¹⁵ o'z asarlarida, shuningdek, umuman olganda, odamlar uchun oilaga yuzaga keladigan muammolardan "yashirinish" imkonini beruvchi institut sifatida munosabatda bo'lish xarakterli ekanligini ta'kidlagan. Tadqiqotlar Edwards, Rothbard¹⁶, Lambert¹⁷, Champoux¹⁸, shuningdek, individ unga lazzatlanish keltirmaydigan faoliyatda o'z ishtirokini kamaytirishga urinishi haqida nazariyani tasdiqlashga imkon bergan.

3. Integratsiya nazariyasi 1990-yilda Lambert tomonidan ishlab chiqilgan integratsiya modelining zamini bo'lib, ish va uyni bog'laydigan turli jarayonlarni aniqlashga ko'proq e'tibor qaratish lozim degan fikrni ilgari suradi¹⁹. Ish va oila o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni o'rganish, xususan, bu jarayonlar qanday kesishishi haqidagi tasavvurlar shakllanishini o'rganish, ish va oilaviy rollar bir-biri bilan shunchalik chambarchas bog'liq bo'lgan holatlar mavjudki, masalan, oilaviy korxona ishlovchilari orasida ular bir-biridan deyarli farq qilmaydigan va ularni ajratish imkonini mavjud emasligi haqida xulosa qilishga imkon berdi.

4. Ixtiloflar nazariyasi. Balansni tomonlar o'rtasidagi ixtiloflik paradigmasi orqali o'rganish, bunda o'z majburiyatlarini bajarishga yuqori talablar qo'yiladi va bu ixtiloflar nazariyasining asosini tashkil etdi²⁰. Olimlar ish va oila o'rtasida ixtilof yuzaga kelishini keltirib chiqaradigan uchta omil – vaqt, keskinlik darajalari va xulq-atvorni aniqladilar. Masalan, ishda amalga oshirish paytida sezilarli vaqt yuklamasi oilada salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin va aksincha, toifalardan biridagi yuqori darajadagi keskinlik, boshqasida mahsuldorlikka ta'sir qiladi va demak, rollar unchalik mos kelmaydi. Xulq-atvoriga asoslangan ixtilof ijro etiladigan rollardagi xulq-atvor uslublari farq qilganda yuzaga keladi. Masalan, karyera pillapoyasidan ko'tarilish uchun foydali bo'lishi mumkin bo'lgan,

¹⁵ Piotrkowski, S. (1997). Work-life balance. Organizational strategies for sustainable growth. HRM review, Vol. 12. pp. 33-37.

¹⁶ Edwards, J., & Rothbard, N. (2000). Mechanisms linking work and family. Clarifying the relationship between work and family constructs. Academy of management Review., Vol. 25. Pp. 178-199.

¹⁷ Lambert, S. (1990). Processes linking work and family. A critical review and research agenda. Human relations, vol.43, Pg 239-257.

¹⁸ Champoux, J. (1978). Perceptions of work and non-work. A reexamination of the compensatory and spillover models. Sociology of work and occupation, Vol.5, pp. 402-422.

¹⁹ Lambert, S. (1990). Processes linking work and family. A critical review and research agenda. Human relations, Vol.43, pp. 239-257.

²⁰ Greenhaus, J. H., & Beutell, N. J. (1985). Sources of conflict between work and family roles. Academy of Management Review, 10, pp. 76-88.

haddan tashqari hukmni o'tkazuvchi xarakter oilada nomaqbul bo'lishi mumkin.

Daslabki tadqiqotlarda ish va oila o'rtasidagi ziddiyat va ixtilofni, asosan, bir o'ldamli konstruksiya sifatida ko'ringan, lekin so'nggi tadqiqotlar²¹ ixtilof o'zaro xarakterga ega ekanligidan guvohlik qiladi, chunki ish oilaga, (ish va oila o'rtasidagi ixtilof) oila esa ishga xalaqit berishi mumkin (oilal va ish o'rtasidagi ixtilof).

5. Rollar nazariyasi. Rollar nazariyasi asosida Barnett & Baruch²² kabi olimlarning ishlari yotadi, ular bir vaqtning o'zida turli rollar (ona, xotin hamda ish haqi to'lanadigan band ayol)ni birgalikda olib borgan ayollarda psixologik kasalliklarni o'rgangan. Ushbu tadqiqot balans oilaviy rollarni bajarish bilan bog'liq tashvishlanishni chegirib tashlab, mehnat uchun haq farqidan boshqa narsa emas, degan xulosaga qilishga imkon berdi.

Ushbu nazariya keyingi Marks va Mac Dermid²³ asarlarida rivojlantirildi, ular rollar balansi ikki yo'nalishga ega, individning o'zining kognitiv jarayonlari ta'siriga duchor va atrofdagi ijtimoiy-psixologik muhitga bog'liq deb hisoblashadi. Ijobiy balans agar foydali ish koeffitsiyenti bir xil bo'lgan odam, atrofdagilar tomonidan yuqori darajada hurmat qilinganda turli rollarda o'zini realizatsiya qilsa, shakllanadi. Salbiy balans biror rolni bajarish tanqid va adolatsizlik sharoitida sodir bo'lgan taqdirda yuz beradi.

6. Chegaralar nazariyasi. Ushbu nazariya asosida Clark²⁴ tomonidan ilgari surilgan gipoteza yotadi. Bu gepotezaga, asosan, ish va oilaviy hayot o'rtasida chegaralar mavjud bo'lib, chegaralar ham jismoniy, ham psixologik bo'lishi mumkin. Ushbu nazariyaga ko'ra, insonning ishi va oilaviy hayoti o'rtasida shaffof va moslashuvchan chegaralarni yaratish qobiliyati ushbu sohalar o'rtasidagi mumkin bo'lgan kombinatsiya yoki qarama-qarshiliklar darajasiga ta'sir qiladi: individ bu chegaralarni o'chirish imkoniyatlariga qanchalik ochiq bo'lsa, u balansga erishish uchun shunchalik ko'p imkoniyatlarga ega bo'ladi. Biroq bunday

²¹ Frone, M. R., Russell, M., & Cooper, M. L. (1992a). Antecedents and outcomes of work-family conflict: Testing a model of the work-family interface. Journal of Applied Psychology, 77, pp. 65-78.

²² Barnett, R., & Baruch, G. (1985). Women's involvement in multiple roles and psychological distress. J Pers Soc Psychology, Vol.49, pp. 135-145.

²³ Marks, S., & MacDermid, S. (1996). Multiple roles and the self. A theory of role balance. J Marriage Fam, vol.58, pp. 417-432.

²⁴ Clark S.C. (2000). Work/Family Border Theory: A New Theory of Work/Family Balance. Human Relations, 53 (6)

chegaralar o'zgarishlarga moyil bo'lishi mumkin va ish hamda hayot balansiga, albatta, hayotdan qoniqishning umumiy darajasi ham ta'sir qiladi²⁵.

7. Qo'shimcha ta'sir nazariyasi. Bu nazariya so'nggi vaqtda eng keng tarqalgan hisoblanadi. Uning asoschilari Belsky et al.²⁶, Kelly, Voydanoff²⁷, Piotrkowski²⁸, Piotrkowski, Crits-Christoph²⁹, Belsky et al.³⁰, Crouter³¹, Xu³² kabi olimlar tajriba davomida o'z asarlarida ishlovchilarga ish hayotidagi qobiliyat, ko'nikma va emotsiyalarni oilaviy hayotga va aksincha, ko'chirishni tavsiya etishgan. Ushbu tadqiqotlar natijalari bunday ko'chirish o'rganilayotgan toifalar o'rtasidagi balansga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, degan xulosaga kelish imkonini berdi: bir tomondan, bir sohada qoniqish va yutuqqa erishish boshqa rolga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, boshqa tomondan esa mehnat faoliyatidagi muammolar oilada salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin va aksincha.

1-jadval

Oila va ish balansini nazariyacini tizimlashtirish

Nazariya nomi	Mazmuni	Mualliflar
Segman-tatsiya nazariyasi	Ish va shaxsiy hayot bir biri bilan bog'liq emas	Blood & Volf (1960)
Kompen-satsiya nazariyasi	Ishda muvaffaqiyatli rivojlanishning yo'qligi individning oilada ko'proq realizatsiyasi bilan kompensatsiyalanadi va aksincha	Piotrovskiy (1997), Edvards & Rothbard, (2000), Lambert (1990), Champoux (1978)

²⁵ Clarke, M., Koch, L., & Hill, E. (2004). The work-family interface. Differentiating balance and fit. Family and consumer sciences research journal, vol.33, 121-140.

²⁶ Belsky, J., Perry-Jenkins, M., & Crouter, A. (1985). The work-family interface and marital change across the transition of parenthood. Journal of family issues, vol.6, 205-220.

²⁷ Kelly, R., & Voydanoff, P. (1985). Work/family role strain among employed parents. Family Relations, vol.32, 367-374.

²⁸ Piotrkowski, S. (1997). Work-life balance. Organizational strategies for sustainable growth. HRM review., vol.12, 33-37.

²⁹ Piotrkowski, C., & Crits-Christoph, P. (1981). Women's job and family adjustment. Journal of family issues, vol.32, Pg 126-147

³⁰ Belsky, J., Perry-Jenkins, M., & Crouter, A. (1985). The work-family interface and marital change across the transition of parenthood. Journal of family issues, vol.6, 205-220.

³¹ Crouter, A. (1984). Spillover from family to work. The neglected side of the work-family interface. Human Relations, vol.37, 425-442.

³² Xu, L. (2009). View on Work-family linkage and work-family conflict model. International journal of business and management, vol.4, Pg 229-233.

Integratsiya nazariyasi	Ish va oilaviy rollar shu qadar chambarchas bog'liqki, ular oilaviy korxonalar ishlovchilarida bir-biridan farq qilmaydi	Lambert (1990)
Ixtiloflar nazariyasi	Ish va oila o'rtasidagi salbiy aloqa postulatlik qiladi. Xususan, hayotning bir sohasida (masalan, ishda) cheklangan resurslardan (vaqt, energiya yoki e'tibor) foydalanish hayotning boshqa sohasida (masalan, oilada) shu resurslardan hayotning boshqa sohasida (masalan, oilada) foydalanish mumkinligini kamaytiradi	Greyenhaus, Beutell (1980,1985)
Rollar nazariyasi	Balansni shakllantirish o'z rollarini amalga oshirishda jalb etilganlikka, shuningdek, atrofdagilar baholashiga bog'liq va oilaviy rollarni bajarish bilan bog'liq bezovtalikni chegirib tashlagan holda mehnatga haq to'lashdagi farq sifatida belgilanadi	Barnett & Baruch (1985) Marks & MacDermid (1996)
Chegaralar nazariyasi	Ish va oilaviy hayot o'rtasida chegaralar mavjud, bunda individ bu chegaralarni yo'q qilish imkoniyatlariga qanchalik ochiq bo'lsa, uning balansga erishish imkoniyati shuncha ko'p bo'ladi	Clark (2000) Clarke et al. (2004)
Qo'shimcha effekt nazariyasi	Bir sohada yutuqlar boshqasiga foydali ta'sir ko'rsatishi mumkin va aksincha, faoliyatning bir sohasidagi muammolar boshqasida salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin	Piotrkowski, (1997); Piotrkowski, Crits-Christoph, (1981); Crouter (1984); Belsky, Perry-Jenkins, Crouter (1985); Kelly, Voydanoff (1985); Xu (2009)

Bunga oilaviy majburiyatlar balansi va mehnat motivatsiyasini tadqiq qilish muammolariga bag'ishlangan ilmiy ishlarning katta qismi (1-jadval) ushbu mavzuga ilmiy va amaliy qiziqish katta ekanligidan guvohlik qiladi.

Ushbu tadqiqotlarga asoslanib, 2003-yilda M.Frone tomonidan oila-ish balansi modeli yaratilgan. Ushbu model bu toifalar ma'lumotlari o'rtasida ta'sirning yo'nalishi o'zaro bog'liqligidan va ular o'rtasida yuzaga keladigan effekt turidan iborat (1-rasm).

Ta'sir yo'nalishi	Effekt turi		
	Ish-oila	Salbiy ta'sir	Ijobiy ta'sir
		Ish oilaga salbiy ta'sir qiladi	Ish oilaga ijobiy ta'sir qiladi
Oila-ish	Oila-ish	Oila ishga salbiy ta'sir qiladi	Oila ishga ijobiy ta'sir qiladi

1-rasm. Effekt turi va ta'sir yo'nalishi

Ushbu modelga ko'ra, oila ishga yoki aksincha ta'sir qiladigan, bunda ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatadigan 4 ta asosiy vaziyat mavjud. Ushbu model so'nggi tadqiqotlar bilan tasdiqlangan (Cegarra-Leiva et al., 2012)³³, (Wayne et al., 2004)³⁴, (Greynhaus & Povell, 2006)³⁵, (Hammer et al., 2005)³⁶, (Carlson et al., 2006)³⁷. Bunda, shuningdek, mehnat va oilaviy funksiyalar o'rtasida o'zaro bog'liqlik borligi isbotlangan va ushbu toifalar o'rtasida balansning yo'qligi mehnat unumdorligining pasayishiga olib kelishi, uning mavjudligi esa ishdan ko'proq qoniqishni shakllantirishi hamda ish beruvchiga qo'shimcha foyda keltirishi aniqlangan.

³³ Cegarra-Leiva, D., Sanchez-Vidal, M., & Gabriel Cegarra-Navarro, J. (2012). Understanding the link between work life balance practices and organisational outcomes in SMEs. *Personnel Review*, 41(3), pp. 359-379.

³⁴ Wayne, et al. L. (2004). Working Time and Work-Family Balance: A Review of Employees' Preferences. *Asia Pacific Journal Of Human Resources*, 42(2), pp. 166-184.

³⁵ Greenhaus, J., & Powell, G. (2006). When work and family are allies. A theory of work-family enrichment. *Academy of management review*, Vol. 31, pp. 72-92.

³⁶ Hammer, et al. P. (2005). Associations and Their Journals: The Search for an "Official" Voice. *Sociological Perspectives*, 48(2), pp. 271-289.

³⁷ Carlson, D., Kacmar, K., Wayne, J., & Grzywacz, J. (2006). Measuring the positive side of the work- family interface. Development and validation of a work-family enrichment scale. *Journal of vocational behaviour*, Vol.68, pp. 131-164.

Wayne, Butts, Casper, and Allen³⁸ ishlarida ilgari o'tkazilgan empirik tadqiqotlar va nazariyalar tahlil asosida balansning to'rtta konseptual turi ajratilgan. M.Fronening to'rt bosqichli modeliga asoslanib, birinchi navbatda, ish va oila o'rtasida ixtilof bo'lmaganda yoki bunday o'zaro ta'sirning ijobiy effekti bilan bir qatorda mavjud bo'lganda balans mavjudligini taxmin qilishdi va mavjud bo'lishini taklif qilishdi – bu qo'shimcha effektli balans turi.

Rollar nazariyasiga asoslanib (Marks & MacDermid)³⁹, ixtilofning pastroq darajasi o'z rollarini amalga oshirishda ijobiy ta'sirning yuqoriroq darajasi bilan birgalikda yuqoriroq balansni keltirib chiqaradi, deb ta'kidlashadi. Shuningdek, aksincha, ijobiy effektning pastroq darajasi bilan yuqoriroq ixtilof balansning yo'qligini anglatadi. Ushbu tur "multiplikativ effektga ega balans" deb ataladi.

Ishda avvalroq ta'kidlab o'tilganidek, balans tushunchasining kengayishi nisbatan yaqinda sodir bo'ldi, u nafaqat o'rganilayotgan toifalar o'rtasidagi ixtilof darajasini, balki o'z ichiga rollarni amalga oshirishning samaradorligi va qanoatlanish ko'rsatkichlarini ham o'z ichiga oladigan ish va oilaviy rollar kombinatsiyasining umumiy bahosini ham nazarda tuta boshladi. Ushbu kengaytmaga tayanib Wayne, Butts, Casper, Allen⁴⁰ ishida balansning uchinchi turi ajratilgan. Bu tur oilaviy va ish rollaridan individual qanoatlanganlik bilan xarakterlanadi. Balansning ushbu turi asosida qo'shimcha effekt nazariyasi yotadi. Unda ishda yoki oilada ijobiy muvaffaqiyatlar oilaviy yoki ish rollarini bajarishda ham shunday effekt berishi aniqlangan.

Samarali balans, to'rtinchi tur sifatida, individ tomonidan o'z balansini yuqori baholash bilan xarakterlanadi, bu ish va oilaviy funksiyalar nisbatidan qanoatlanganlikdan tashqari, shuningdek, faoliyat natijalarida ham ijobiy aks etadi.

Shu tariqa, olimlar tarafidan o'tkazilgan tadqiqotlar ushbularni isbotladi: mehnat va oilaviy funksiyalar o'rtasida o'zaro bog'liqlik mavjud;

³⁸ Wayne, J. H., Butts, M. M., Casper, W. J., & Allen, T. D. (2017). In search of balance: A conceptual and empirical integration of multiple meanings of work-family balance. *Personnel Psychology*, 70, 67-210. <https://doi.org/10.1111/peps.12132>.

³⁹ Marks, S., & MacDermid, S. (1996). Multiple roles and the self. A theory of role balance. *J Marriage Fam*, vol.58, pp.417-432.

⁴⁰ Wayne, J. H., Butts, M. M., Casper, W. J., & Allen, T. D. (2017). In search of balance: A conceptual and empirical integration of multiple meanings of work-family balance. *Personnel Psychology*, 70, pp. 167-210.

ish va oilaviy balansning yo'qligi past mehnat muhsuldorligiga olib keladi; ish va shaxsiy hayot o'rtasidagi balans mavjudligi ishdan ko'proq qanoatlanish beradi, shuningdek ish beruvchiga qo'shimcha foyda keltiradi; individ oilaviy rollarni bajarishga qancha ko'p vaqt ajratsa, uning hayoti sifati shuncha yuqori va toifalar o'rtasida ixtiloflar darajasi kamroq.

Olimlar ish va oila o'rtasidagi balansni o'rganishga bo'lgan qiziqishi yuqori bo'lishiga qaramay, uni o'lchashning yagona tizimi hali ham mavjud emas. Ish va oila balansi ko'rsatkichining mezonlarini aniqlash sohasida asosiy yondashuvlarni uchta asosiy guruhga bo'lish mumkin: sub'yektiv baholash usullari, kompetent yondashuvlar, rol ishtirokini o'lchashga asoslangan yondashuv.

Subyektiv baholash usuli yordamida balansni baholash Carlson, Grzywacz, Zivnуска⁴¹, Voydanoff⁴² ishlarida keltirilgan, uning mohiyati oila va ish o'rtasidagi muvozanatni individual umumiy baholar tizimi orqali aniqlashdan iborat.

Komponentli yondashuv eng dolzarb hisoblanadi. U rollarni birlashtirishda yuzaga keladigan ziddiyat va shuningdek ushbu o'zaro ta'sir natijasida yuzaga keladigan foydalar o'rtasidagi farqni baholashga asoslangan.

Bunda Greynhaus⁴³ning oila-ish balansi ko'rsatkichlarini aniqlash sohasidagi tadqiqotini ajratish kerak. Bu balans olimlar tomonidan "o'z mehnat va oilaviy rollarini bajarishdan qoniqish va individual jalb etilganlikning teng darajasi" deb tushuniladi. Oilaviy va ish rollarini amalga oshirishga vaqt va psixologik sarflarni baholash metodi bilan roli ishtirok orqali o'lchash taklif etishgan. Ushbu tadqiqotda vaqt sarflari balansi deganda individning ishga va oilaga vaqtini taqsimlashdan qoniqqanligi tushuniladi, psixologik sarflar balansi deganda esa mehnat va oilaviy faoliyatga jalb etilganlikdan va realizatsiyadan qanoatlanganlik nazarda tutiladi.

Mehnat iqtisodiyoti doirasida ish faoliyati va uy majburiyatlari o'rtasidagi vaqtni taqsimlash masalalari Vesker⁴⁴ning vaqtni taqsimlash

nazariyasida ochib beriladi. Individning barcha vaqti ish vaqtiga va mehnat bozoriga chiqish-chiqmaslik to'g'risida qaror olinadigan ne'matlar nuqtayi nazaridan foydalilikni maksimallashtirishga bog'liq bo'sh vaqtga bo'linadigan mehnat taklifining oddiy modelidan farqli bo'lib, Bekkerning nazariyasida aytilishicha, individning barcha vaqti o'z ichiga, shuningdek, uy majburiyatlarini bajarishga ajratilgan soatlarni ham olishi kerak va uy xo'jaligi ne'matlar ishlab chiqarishni maksimallashtirishga emas, uy xo'jaligining barcha a'zolari foydaliligini maksimallashtirishga intilishiga e'tiborni qaratadi.

Ko'rib chiqilayotgan nazariya ish va oila o'rtasidagi balansga nisbatan modifikatsiyalanishi mumkin. Modelni ishlab chiqish vaqtida, agar bozor unumi ishlab chiqarish unumidan ortiq bo'lsa, individning mehnat bozoriga chiqish to'g'risida qarori ijobiy bo'lgan. Bunda ishlab chiqarish imkoniyatlari shaxs jismonan joylashgan joy bilan bevosita korrelyasiyalangan, demak, agar odam mavjud bo'lgan barcha vaqt davomida uyda ishlasa, u bozorda tovar birligini ishlab chiqara olmaydi, shuningdek, pulli mehnat funksiyalarini bajarayotib, uy xo'jaligida ishlab chiqarish imkoniyati nolga intilgan.

Zamonaviy sharoitlarda ishhaqi stavkasidan tashqari mehnat bozoriga chiqish to'g'risida qarorga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan juda ko'p sonli omillar mavjud. Masalan, ANCOR xalqaro staffing guruhi ma'lumotlariga ko'ra, ishhaqi omili hali ham ish tanlashda yetakchi rol o'ynashiga qaramay, so'nggi yillarda va ayniqsa, masofaviy ish paytida, shuningdek, ish joyi tanlashga ta'sir qiluvchi, ishlovchining hayotiy sohalarini balanslashganligi haqida g'amxo'rlik kabi "moslashuvchan" omillar tobora katta rol o'ynamoqda.

Global raqamlashtirish jarayonlari ish va shaxsiy hayot o'rtasidagi chegaralar o'chilib borishiga olib kelmoqda. Tarmoqda ish axborotlarini saqlash va unga tezkor kirish xodimlarga ofisda bo'lmasdan raqamli ish joyidagi ish majburiyatlarini bajarishga imkon bermoqda⁴⁵. Covid-19 pandemiyasi sharoitlarida ishlovchilar majburiy masofaviy ishlashga majbur bo'ldilar, bu, albatta, ish va uy sharoitidagi vaqt o'rtasidagi chegaralarning mutlaq o'chib ketganligini tasdiqlaydi. Shu tariqa, zamonaviy sharoitlarda bu funksiyalarni bajarish

⁴¹ Carlson, D. S., Grzywacz, J. G., & Zivnуска, S. (2009). Is work-family balance more than conflict and enrichment? *Human Relations*, 62, pp. 1459-1486.

⁴² Voydanoff P. (1987) *Work and family life*. newbury park CA: Sage

⁴³ Greenhaus, J. H., Collins, K. M., & Shaw, J. D. (2003). The relation between work-family balance and quality of life. *Journal of Vocational Behavior*, 63, pp. 510-531.

⁴⁴ Becker G.A. *Theory of Allocation of Time* // *Economic Journal*, 1965. - № 75 (299). pp. 493-517.

⁴⁵ Smit B., Maloney P., Maertz K., Montag-Smit T., «How and when cognitive role transition episodes influence employee performance» // *Human Relations - Volume: 69 issue: 11*, page(s): 2141-2168, 2016.

jarayonida vaqt chegaralarining o'chib ketishi aholining eng zaif qatlamlari mehnat bozoriga chiqishi uchun ko'proq imkoniyatlar beradi. Ularning masofadan turib ishlash imkoniyatlari paydo bo'ladi va shu bilan birga mehnat bozorida band bo'lganlar uchun oilaviy funksiyalarni bajarish uchun ko'proq vaqt beriladi, lekin aksincha, effekt ham yuzaga kelishi mumkin, bunda xodimning ish kuni vaqt bo'yicha ancha darajada cho'ziladi. Shu munosabat bilan, oila-ish balansni ko'rsatkichiga nafaqat vaqtni mehnat va oilaviy funksiyalarga taqsimlashni, balki ma'lum bir ishlovchining uning faoliyatini vaqt bo'yicha taqsimlashdan qanoatlanganligini ham kiritish kerak.

Taklif va tavsiyalar. Ushbu ishda taqdim etilgan tadqiqotlar natijalarini tizimlashtirish va tahlil qilish oila va ish o'rtasidagi balansni baholashga kiritilishi kerak bo'lgan ko'rsatkichlar

tizimini shakllantirishga imkon berdi. Masalan, tadqiqot natijalariga ko'ra, balansni to'rtta asosiy komponentlar yordamida baholashni taklif qilish mumkin:

1. Ish va oilaviy rollar o'rtasidagi ixtilof darajasi, ya'ni ish hayotida ishtirok etish oilaviy majburiyatlarning bajarilishiga to'sqinlik qiladi va / yoki aksincha.

2. Bir sohada erishilgan yutuqlar boshqasiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan ish va oilani birgalikda yuritishdan ijobiy samara darajasi va aksincha.

3. Mehnat va oilaviy faoliyatga jalb qilinganlikdan hamda realizatsiyadan qoniqish.

4. Individda ham ish, ham oilaviy funksiyalarni bajarishni ta'minlovchi vaqtni taqsimlashdan qoniqishning individual baholanishini nazarda tutuvchi vaqt balansni.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Алёшина А.Б. Гендерные стереотипы на рынке труда Москвы. В сб.: Дискриминация на рынке труда города Москвы: Научный семинар в магистратуре экономического факультета МГУ: Сборник статей / И.Е. Калабихина и др.; под ред. И.Е. Калабихиной. – Москва: МАКС Пресс, 2014. – 236 с.
2. Алешина Ю.Е., Волович А.С. Проблемы усвоения ролей мужчины и женщины // Вопросы психологии, 1991. – № 4.
3. Андреева И.С. Социально-философские проблемы пола, брака и семьи // Вопросы философии, 1980. – № 1. – С. 47-69.
4. Синявская О.В., Захаров С.В., Карцева М.А. Поведение женщин на рынке труда и деторождение в современной России. В сборнике: Малеева Т.М., Синявская О.В. Родители и дети, мужчины и женщины в семье и обществе / Под ред. О.В. Синявской. Вып. 1. – Москва: НИСП, 2007. – С. 421-476.
5. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов // Антология экономической классики. В 2-х т. – Москва: Эконов, 1993.
6. Соколова Г.Н., Кобяк О.В. «Экономико-социологический» словарь (Г.Н. Соколова, О.В. Кобяк и др. Сост.: Г.Н. Соколова, О.В. Кобяк. Науч. ред. Г.Н. Соколова). – Минск, 2002. – С. 149

MUASSIS:

“Oila va gender” ilmiy-tadqiqot instituti

JURNAL TAHRIRIYATI:

Bosh muharrir: **Egamberdiyeva N.**
Bosh muharrir o‘rinbosari: **Musurmanova A.**
Mas’ul kotib: **Mavlonov B.**
Muharrirlar: **Yunusov U., Nomozova O’.,**
Razzakova N., Sobirova E.,
Jabborov U.
Sahifalovchi: **Umaraliyev Z.**
Dizaynerlar: **Abdullayev L., Sobirov F.**
Web dizaynerlar: **Yakubov O., Alimova Z.**

*Jurnaldagi materiallardan foydalanilganda mualliflik huquqini e’tiborga olgan
holda jurnalga havola berilishi shart.*

*Jurnalga kiritilgan maqola materiallari mazmuni mualliflarning shaxsiy
ilmiy-nazariy yondashuvi va qarashi sifatida talqin qilinadi.*

1940

Nashriyot ro‘yxat raqami № 1043191. 24.09.2021-y.

Bosishga ruxsat etildi: 29.07.2024.

“Times New Roman” garniturası. Qog‘oz bichimi: 60x84 1/8

Nashriyot bosma tabog‘i 7,2.

100000, Toshkent shahri, Mirzo Ulug‘bek tumani,
M.Ismoilıy ko‘chasi 1-G uy.

